

Voorwoord bij de Nederlandse vertaling

Dat de doorsnee wetenschapper niet in wonderen gelooft, is niet van vandaag of gisteren. Aan Europese universiteiten werden al in de 13^e eeuw stellingen verdedigd als ‘Dat in alles slechts dat mogelijk en onmogelijk is, wat mogelijk of onmogelijk is volgens de wetenschap’ en ‘Dat het onmogelijke niet door God of door iemand anders gedaan kan worden’³. Het geloof in een God die alles gemaakt heeft, en door wie wij bestaan, heeft dus altijd al spanningen met het wetenschappelijk bedrijf veroorzaakt. Ondanks het feit dat veel van de wetenschappers die de grondslagen voor de moderne wetenschap hebben gelegd overtuigende gelovigen waren, is sinds de Verlichting de dominante cultuur aan de universiteiten geloofsvijandig. De grote wiskundige, logicus en filosoof Kurt Gödel* (1906-1978) schreef in 1961 vanuit Princeton aan zijn moeder¹: ‘(...) wel 90% van de huidige filosofen ziet hun voornaamste taak daarin, dat ze de mensen de religie uit het hoofd moeten slaan (...).’² Aan dergelijke aanvallen vanuit de wetenschap op het geloof hebben generaties van christenen blootgestaan, en ongetwijfeld heeft dat er niet weinig aan bijgedragen dat vooral sinds de vorige eeuw velen afscheid namen van het geloof.

De auteur heeft de titel van zijn boek ontleend aan een favoriete vraag van de sceptici: ‘Als God alles gemaakt heeft, wie heeft God dan gemaakt?’ Het is voor hem geen vraag dat God (er) is, en dat wij door Hem bestaan. Hij treedt in dit boek in discussie met hedendaagse wetenschappers die het publiek ervan proberen te

* Gödel bewees in 1930 een wiskundige stelling die ruwweg als volgt kan worden samengevat⁵: ‘Een formeel wiskundig systeem is niet consistent of niet volledig.’ Deze stelling betekende het faillissement van de formele logica, en daarmee de doodsteek voor het programma van de Wiener Kreis. In de inleiding (*Om u op weg te helpen ...*) kan de auteur daarom met recht schrijven dat hun filosofie faalde (zie pag. I-II).

overtuigen dat de wetenschap heeft aangetoond dat er geen God is. Zijn tegenstanders zijn meestal wetenschappers die hun sporen in de wetenschap onmiskenbaar hebben verdiend. De auteur zelf blijkt ook een erudiet wetenschapper te zijn. Hij beschrijft uitvoerig diverse belangrijke recente ontwikkelingen in de wetenschap, en doet dat op een uitzonderlijk heldere manier. Ook door het gebruik van speelse metaforen weet de auteur de lezer, met of zonder wetenschappelijke achtergrond, voortdurend te boeien. Zijn beschrijvingen van recente inzichten laten niet na om grote indruk te maken: naarmate we meer te weten komen over de natuur en het leven neemt de verwondering erover alleen maar toe, en ook het besef dat zowel de natuur als het leven nog oneindig veel geheimen verbergt.

Het belangrijkste verschil met andere gelovige auteurs is misschien wel dat de auteur zich niet houdt aan het veelgehoorde advies om het geloof buiten de wetenschap te houden. Dat doen trouwens zijn tegenstanders ook niet. Zij gaan daarbij voorbij aan de bekende stelling in een beroemd boekje⁷ van Ludwig Wittgenstein (1889-1951), namelijk: 'Waarover men niet spreken kan, daarover moet men zwijgen.' In een brief aan een potentiële uitgever maakte Wittgenstein duidelijk wat de bedoeling was van zijn boekje, namelijk om aan te tonen dat het principieel onmogelijk is dat de wetenschap gezaghebbende uitspraken kan doen over dingen die buiten haar bereik - onze ruimtetijd werkelijkheid - liggen⁴. Wittgenstein en Gödel gebruikten uitdrukkingen als 'onuitputtelijk' en 'onuitsprekelijk' om dit aan te geven. Gödel bijvoorbeeld zei dat wiskunde en wetenschap onuitputtelijk zijn, en Wittgenstein stelde in wezen hetzelfde door te zeggen dat er onuitsprekelijke dingen zijn. Het hing voor hen samen met het bewustzijn dat de werkelijkheid meer omvat dan de voor ons zichtbare dingen. Desondanks menen mensen als Richard Dawkins dat zij in naam van de wetenschap kunnen zeggen dat het geloof in God onverenigbaar is met de wetenschap. Men

VOORWOORD

zou met Werner Heisenberg (1901-1976) kunnen zeggen dat zij de beker van de wetenschap nog niet helemaal leeggedronken hebben.[†]

Het is geenszins de bedoeling van de auteur om het bestaan van God te bewijzen. De geschiedenis heeft veel van dergelijke ‘godsbewijzen’ opgeleverd. Maar de auteur zoekt niet naar een nieuw godsbewijs. Integendeel, hij gaat van meet af aan uit van het bestaan van de God van de Bijbel; deze aanname noemt hij de ‘Godhypothese’. Hij laat zien dat dit tot ‘een hele reeks van conclusies leidt die getoetst kunnen worden aan de menselijke ervaring, inclusief wetenschappelijke waarnemingen’ (pag. 65). Op overtuigende wijze laat hij zien dat de ‘Godhypothese’ niet tot conflicten leidt met de wetenschap. Integendeel, het levert een visie op de werkelijkheid op die meeromvattend is dan de zogenaamd ‘wetenschappelijke’ visie. Het is verleidelijk om voorbeelden te geven van hoe de auteur gebruik maakt van de ‘Godhypothese’. Maar dat zou de scopus van een voorwoord te buiten gaan. Ik volsta met een sterke aanbeveling om dit boek te lezen aan allen die geïnteresseerd zijn in het thema ‘geloof en wetenschap’.

Dank komt toe aan de eindredacteur, de heer Maatkamp, voor het initiatief om het boek toegankelijk te maken voor Nederlandse lezers. Hij en de auteur zullen zich zeker herkennen in het volgende citaat⁶ van Isaac Newton (1643-1727): ‘Toen ik mijn verhandeling schreef over ons systeem (van planeten, KR) wilde ik principes gebruiken die mensen zouden brengen tot het geloof in een God, en niets verheugt mij meer dan de ontdekking dat het nuttig is voor dat doel.’

Kees Roos
Waddinxveen
20 januari 2012

[†] Aan Heisenberg wordt de volgende uitspraak toegeschreven: ‘De eerste slok uit de beker der natuurwetenschap maakt atheïstisch, maar op de bodem van de beker wacht God.’

Noten

1. Feferman S. e.a. (red.), *Kurt Gödel, Collected works*, dl 4, *Correspondence A-G* (Oxford University Press, Oxford, UK, 2003), pag. 437.
2. Guerrerio, G., *Gödel, Mathematische waarheid en logische paradoxen* (Natuur & Techniek, onderdeel van Veen Magazines, Amsterdam, 2004), pag. 144. Oorspronkelijke titel: *Kurt Gödel - I Grandi Della Scienza*, vertaald en bewerkt door Jan Willem Nienhuys.
3. Hagoort, H. N., *Wijsheid van het vlees: over 97 onbekende stellingen van Maarten Luther*. (Reformatorisch Instituut voor Cultuurwetenschappen, Gouda, 1992), pag. 29. Zie ook *De 95 en de 97 stellingen van Maarten Luther*, te vinden op <http://www.dewoesteweg.nl> door te googelen op *de-95-en-de-97-stellingen-luther.pdf*.
4. Monk, R., *Ludwig Wittgenstein: het heilige moeten, een biografie* (Prometheus, Amsterdam, 1991), pag. 179.
5. Wang, H., *A Logical Journey: From Gödel to Philosophy* (MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 1997), pag. 3.
6. Westfall, R. S., *The life of Isaac Newton* (Cambridge University Press, Cambridge, UK, 1993), pag. 205.
7. Wittgenstein, L., *Tractatus logico-philosophicus*, vertaald en van een nawoord en aantekeningen voorzien door W. F. Hermans (Atheneum-Polak & Van Genneep, Amsterdam, 1989), stelling 7.